

Universiteit Utrecht

Compulsief gebruik van sociale media en schoolprestaties van jongeren: de rol van concentratieproblemen en hyperactiviteit

Masterthesis Jeugdstudies

Faculteit Sociale Wetenschappen, Utrecht

Naam: Lukas de Graauw

Studentnummer: 3489639

Datum: 17-06-2015

Docent: Regina van den Eijnden

Aantal woorden: 5968

Abstract

Er zijn weinig jongeren die niet over een smartphone of Facebook beschikken. Het is hoogst waarschijnlijk dat hier veel tijd in gaat zitten, wat ten koste zou kunnen gaan van hun schoolprestaties. Het doel van dit onderzoek was om na te gaan in hoeverre er een verband is tussen compulsief gebruik van sociale media en de (zelfgerapporteerde en daadwerkelijke) schoolprestaties van jonge adolescenten. Daarnaast is onderzocht in hoeverre er sprake is van een mediërend effect van concentratieproblemen en hyperactiviteit. In totaal hebben 701 leerlingen van vier middelbare scholen (leeftijd 12 tot 15 jaar) op school een vragenlijst ingevuld. Uit de resultaten blijkt dat jonge adolescenten die compulsief gebruik maken van sociale media minder goede schoolprestaties hebben en daarnaast blijken zij ook meer concentratieproblemen en hyperactiviteit te ervaren. Uit de mediatie-analyses kwam bovendien naar voren dat de relatie tussen compulsief gebruik van sociale media en schoolprestaties verklaard wordt door zowel concentratieproblemen als hyperactiviteit. Concluderend kan gesteld worden dat er een verband is tussen het gebruik van sociale media en schoolprestaties van jonge adolescenten en dat een toename van concentratieproblemen en hyperactiviteit een belangrijke rol lijken te spelen in deze relatie.

Inleiding

Er is vrijwel geen enkele mogelijkheid meer om aan sociale media te ontsnappen in de hedendaagse maatschappij. Wanneer een individu niet over onder andere een smartphone of Facebook beschikt wordt er simpelweg informatie gemist, omdat veel communicatie tegenwoordig via deze netwerken loopt. Er zijn veel verschillende vormen van gebruik van sociale media mogelijk. Men heeft mogelijkheden van het sturen van filmpjes tot het actief zijn op een forum.

De vraag is nu wat deze sociale media teweegbrengen voor jongeren in het dagelijks leven. De veronderstelling is dat adolescenten die veel tijd op deze media doorbrengen ander gedrag vertonen dan adolescenten die minder tijd op deze media doorbrengen. Het begrip sociale media is een verzamelnaam voor applicaties op het internet die sociaal contact faciliteren, onder andere instant messaging (IM), sociale netwerk sites (SNS) en blogs. Met name wanneer adolescenten veel gebruik maken van instant messaging blijken zij een grotere kans te hebben een internetverslaving te ontwikkelen (Livingstone & Brake, 2010).

Vergeleken met het vorige decennium is er sprake van een totaal nieuwe leefwereld als gevolg van de opkomst van sociale media. Uit cijfers van het CBS (2013) blijkt dat van de 12 tot 19 jarigen 93% een 'social media' profiel heeft. Daarnaast is het gebruik van mobiel internet onder jongeren van 12 tot 25 jaar sterk toegenomen, namelijk van 21 procent in 2007 naar 86 procent in 2012 (CBS, 2012). Aangenomen mag worden dat deze stijging van de afgelopen jaren alleen nog maar verder zal toenemen. Het blijkt namelijk dat wanneer kinderen de overgang van de basisschool naar de middelbare school maken zij van hun ouders vaak een smartphone krijgen. Het hebben van een smartphone lijkt de norm te zijn geworden (Grecu, 2013).

Middelbare scholieren, met name leerlingen uit lagere klassen, zijn sterk gericht op contact met leeftijdgenoten, bijvoorbeeld klasgenoten, waardoor het gebruik van sociale media vaak versterkt wordt. Voor veel van deze scholieren kan het intensieve sociale media gebruik hun leven gaan beheersen, wat mogelijk ten koste zou kunnen gaan van andere belangrijke levensdomeinen zoals *schoolprestaties*.

Compulsief gebruik en schoolprestaties

Voor veel jongeren is de adolescentie een periode waarin zij op zoek gaan naar hun eigen identiteit en positieve zelfbeeld, waardoor zij kwetsbaar zijn (Best, Manktelow, & Taylor, 2014). Met name de angst om buiten de groep te vallen speelt hier een grote rol. Dit kan er toe leiden dat jongeren een bepaalde drang voelen om op sociale media actief te zijn. Op elk moment van de dag en op iedere plek is het mogelijk om van sociale media gebruik te maken. Het feit dat de toegang tot internet op veel plekken, bijvoorbeeld op scholen, gratis is en men met slechts een enkele handbeweging is

ingelogd, maakt jongeren kwetsbaar voor het ontwikkelen van compulsief gebruik van sociale media (Kim, 2013).

Het blijkt dat jonge adolescenten veelal online proberen in contact te blijven met vrienden en familie, nieuwe vrienden te maken, foto's te delen of ideeën uit te wisselen (O'Keeffe & Clarke-Pearson, 2011). Binnen de sociale media is er sprake van een continue stroom van nieuwe informatie, zoals het ontvangen van berichtjes op de smartphone. Overprikkeling kan hierdoor ontstaan; met name het feit dat sommige adolescenten het idee om direct te willen antwoorden niet los kunnen laten, kan voor veel *onrust* zorgen. Een trilling of geluid is al voldoende om de onrust te vergroten (O'Keeffe & Clarke-Pearson, 2011).

Sociale media zijn daarnaast altijd aanwezig en de adolescent moet in staat zijn het gebruik zelf te reguleren. Dit blijkt in de praktijk lastig te zijn, omdat er aanwijzingen zijn voor een negatief verband tussen het gebruik van sociale media en de *tijd* die aan school wordt besteed (Chang & Hsiao, 2014). Het ligt voor de hand dat middelbare scholen het compulsieve gebruik van sociale media willen tegengaan. Veel middelbare scholen stellen tegenwoordig regels met als doel het verminderen van het gebruik van smartphones op scholen (Kietzmann, Hermkens, McCarthy, & Silvestre, 2011).

Stravopoulos, Alexandraki & Motti-Stefanidi (2013) suggereren in soortgelijk onderzoek dat adolescenten die compulsief gebruik maken van internet minder goed presteren op school dan adolescenten die zich korter op het internet bevinden. Uit de resultaten van het onderzoek komt naar voren dat door het veelvuldige gebruik van internet *slaapgebrek* kan ontstaan en dat de concentratie en interesse voor onderwijs hierdoor verzwakt zou kunnen worden. Adolescenten zouden hierdoor minder kennis opdoen, waardoor hun schoolprestaties gemiddeld slechter zijn dan van adolescenten die geen compulsief gebruik vertonen.

Onderzoek naar de relatie tussen compulsief gebruik van sociale media en schoolprestaties bij adolescenten geeft geen eenduidig beeld. Alexander (2013) gebruikt de *social capital theory* van James Coleman (1988) om dit verband te onderzoeken. De auteur heeft de relatie tussen het gebruik van Facebook en de academische prestaties van middelbare scholieren onderzocht. Overmatig gebruik van Facebook zou mogelijk tot slechtere leerprestaties kunnen leiden, omdat men het op een verkeerde manier gebruikt, bijvoorbeeld wanneer het gebruikt wordt voor entertainment of communicatie met vreemden (Alexander, 2013).

Echter zijn er onderzoekers die hier tegenin gaan door gebruik van sociale media niet expliciet als negatief voor de schoolprestaties van adolescenten te zien. Brubaker (2013) heeft gekeken naar Afro-Amerikaanse studenten en hun GPA (*Grade Point Average*) per semester. Zoals verwacht bleek het aantal uren dat gestudeerd wordt voor een hoger GPA te zorgen, maar daarnaast bleek Facebook ook een mogelijk positief effect te hebben op GPA. Evenals Alexander (2013) geeft

Brubaker (2013) aan dat dat de wijze waarop Facebook wordt gebruikt essentieel is. Hij stelt dat wanneer docenten via sociale netwerksites met hun leerlingen communiceren dit de wederzijdse relatie en schoolprestaties kunnen bevorderen.

Ook zijn er auteurs die aangeven niet teveel waarde te willen hechten aan voorgaand onderzoek. Turner & Croucher (2014) stellen namelijk dat het te vroeg is om conclusies te trekken over de relatie tussen het gebruik van *socially interactive technologies* (SITs) en de cognitieve capaciteiten van adolescenten. Vanwege het feit dat het om vrij nieuwe technologieën gaat en het geringe onderzoek naar de relatie tussen het gebruik van sociale media en cognitieve vaardigheden, kan volgens de auteurs niet gesteld worden dat er automatisch sprake is van een verband is tussen compulsief gebruik van sociale media en de resultaten op school.

In dit onderzoek zal worden nagegaan of er een verband is tussen compulsief gebruik van sociale media en de schoolprestaties van jonge adolescenten? Dit leidt tot de volgende hypothese, die centraal staat in dit onderzoek.

Hypothese 1:

Er is sprake van een negatief verband tussen compulsief gebruik van sociale media en de schoolprestaties van jonge adolescenten.

De rol van concentratieproblemen en hyperactiviteit

Er zijn mogelijk mechanismen die het veronderstelde verband tussen compulsief gebruik van sociale media en schoolprestaties kunnen mediëren. Uit het voorgaande kan geconcludeerd worden dat door een gebrek aan sociaal kapitaal, slaapgebrek, tijdgebrek, onrust en stress er negatieve gevolgen van compulsief gebruik van sociale media zouden kunnen zijn. In dit onderzoek richten we ons op twee problemen waar jongeren mogelijk last van kunnen krijgen door het compulsieve gebruik van sociale media, namelijk *concentratieproblemen* en *hyperactiviteit*. Dit zijn allebei onderdelen van *Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD)*, één van de meest voorkomende psychiatrische stoornissen (Yen, Ko, Yen, Wu, & Yang, 2007). Er zijn logischerwijs veel overeenkomsten tussen deze twee mechanismen. Compulsief gebruik van sociale media kan deze twee problemen mogelijk versterken, die daardoor de schoolprestaties van jonge adolescenten negatief kunnen beïnvloeden.

Concentratieproblemen

Wanneer adolescenten vaak afgeleid worden door externe stimuli in hun omgeving zou dit mogelijk de *concentratieproblemen* kunnen vergroten. Yen et al. (2007) hebben specifiek onderzoek gedaan naar internetverslaving en de mate waarbij dit 'inattention' doet toenemen. Volgens de auteurs is er sprake van een sterk verband tussen ADHD en internetverslaving bij jongeren. Zij zullen eerder aan

de verleiding toegeven om sociale media te gebruiken wanneer zij studeren of aan het werk zijn. Aangenomen mag worden dat deze twee verschillende bezigheden slecht gecombineerd kunnen worden. Daarnaast zou wanneer aan 'media multitasking' gedaan wordt dit betekenen dat men een slechte aandachtscontrole heeft (Becker, Alzahabi, & Hopwood, 2013). Het ligt voor de hand dat de aandacht voor een smartphone, een sterke stimulus in de omgeving, mogelijk negatieve effecten heeft op de concentratie van een individu.

In de literatuur zijn echter tegenstrijdige resultaten te vinden, want Lee (2015) toont in zijn onderzoek aan dat mensen die veel multitasken over betere multi-sensorische capaciteiten beschikken en dat dit niet de cognitie verstoort, wat suggereert dat afleiding door sociale media niet in verband staat met de concentratieproblemen van een individu. Volgens deze auteur heeft het frequent bekijken van berichtjes geen gevolgen voor cijfers van adolescenten. De productiviteit zou mogelijk zelfs kunnen toenemen wanneer meerdere taken tegelijk uitgevoerd zouden worden (Lee, 2015).

Wu en collega's (2013) concluderen dat er sprake is van een verslechterde concentratie door de vele mogelijkheden die sociale media te bieden hebben. Cabral (2011) geeft aan dat adolescenten gewend raken om informatie snel in zich op te nemen en hun aandacht snel laten afleiden door andere prikkels. Doordat er zoveel verschillende mogelijkheden binnen sociale media zijn, hebben adolescenten constant behoefte aan onmiddellijke bevrediging, wat kan leiden tot het verlies van geduld. Omdat er bij adolescenten nog niet volledig sprake is van een volgroeide prefrontale cortex kunnen emoties minder goed beheerst worden en wordt er niet nagedacht over de mogelijke consequenties van het gedrag dat geuit wordt (Casey, Jones, & Hare, 2008). De afleiding van sociale media is dusdanig sterk aanwezig, dat deze jongeren door verlies van concentratie beperkt worden in het focussen op schooltaken (Casey et al., 2008).

Wanneer naar de relatie tussen concentratieproblemen en schoolprestaties wordt gekeken, blijkt dat jongeren die ernstige ADHD symptomen vertonen, minder goede schoolprestaties hebben dan jongeren die geen ADHD hebben (Barry, Lyman, & Klinger, 2002). Volgens Barry et al. (2002) blijkt dit de voornaamste reden te zijn voor het feit dat jongeren met ADHD een grotere kans hebben om in een speciaal onderwijs terecht te komen.

Al met al een aantal resultaten van eerder onderzoek op een relatie tussen compulsief gebruik van sociale media, concentratieproblemen en schoolresultaten. In dit onderzoek zal nagegaan worden in hoeverre het eventuele verband tussen compulsief gebruik van sociale media en de schoolprestaties van jonge adolescenten gemedieerd wordt door **concentratieproblemen**.

Hypothese 2:

Het negatieve verband tussen compulsief gebruik van sociale media en de schoolprestaties van jonge adolescenten wordt gemedieerd door concentratieproblemen.

Hyperactiviteit

Kinderen die niet stil kunnen zitten, vaak doelloos gedrag vertonen en hun eigen gedrag niet in de hand hebben worden gezien als hyperactief. Er is vrij weinig literatuur bekend over de relatie tussen het gebruik van sociale media en hyperactiviteit, echter lijkt het vrij aannemelijk dat adolescenten hun gedrag moeilijker in de hand kunnen houden door een 'overload' aan berichtjes die zij dagelijks binnen krijgen. Aan te nemen valt dat er sprake is van overprikkeling door sociale media, waardoor mogelijk *hyperactiviteit* aangewakkerd zou kunnen worden. Dit is in overeenstemming met de literatuur, want het blijkt dat veel kinderen hun mobiele telefoon permanent in de gaten houden en deze zelfs 's nachts laten aanstaan om bereikbaar te blijven (van den Bulck, 2007). Deze prikkels lijken in verband te staan met de mate waarin stress wordt ervaren en met name Facebook lijkt een grote stressfactor te zijn (Campisi, Bynog, McGehee, Oakland, Quirk, Taga, & Taylor, 2012). Gewenning zou ervoor kunnen zorgen dat de smartphone een centrale plaats in het leven van adolescenten in zal nemen, waardoor er continu sprake zal zijn van vele prikkels, die hyperactiviteit doen versterken.

Dit hyperactieve gedrag kan ook ontstaan doordat jongeren zich onbewust door sociale media laten beïnvloeden waardoor er bijvoorbeeld een onbalans kan ontstaan tussen de virtuele en echte wereld (Barreto & Adams, 2011). Dit kan betekenen dat voor sommigen de virtuele wereld als de werkelijkheid wordt gezien, waardoor de echte wereld als minder serieus wordt ervaren. Dit zou ten koste kunnen gaan van de schoolprestaties, omdat aan huiswerk en toetsen minder belang wordt gehecht. Barreto & Adams (2011) stellen dat het van groot belang is dat ouders goed in contact blijven met hun kinderen over internetgebruik, al vanaf jongs af aan.

Zoals ook het geval was bij het verband tussen concentratieproblemen en schoolprestaties blijkt dat hoe meer symptomen van hyperactiviteit aanwezig zijn bij een adolescent, hoe lager het 'executive functioning' is. Dit zijn mentale vaardigheden die ervoor zorgen dat informatie georganiseerd en gereguleerd wordt (Diamantopoulou, Rydell, Thorell & Bohlin, 2007). Deze vaardigheden kunnen verzwakt worden door hyperactief gedrag en staan mogelijk in verband met de schoolresultaten die adolescenten leveren.

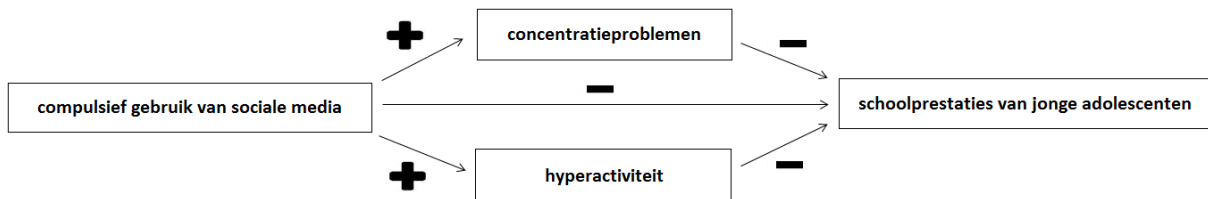
In dit onderzoek zal daarom ook nagegaan worden in hoeverre het eventuele verband tussen compulsief gebruik van sociale media en de schoolprestaties van jonge adolescenten gemedieerd wordt door **hyperactiviteit**.

Hypothese 3:

Het negatieve verband tussen compulsief gebruik van sociale media en de schoolprestaties van jonge adolescenten wordt gemedieerd door hyperactiviteit.

Samenvattend, in dit onderzoek wordt nagegaan in hoeverre er een verband is tussen compulsief gebruik van sociale media en de *schoolprestaties* van jonge adolescenten. Hierbij wordt bovendien nagegaan in hoeverre het verband tussen compulsief gebruik van sociale media en schoolprestaties wordt gemedieerd door concentratieproblemen en hyperactiviteit.

FIGUUR 1
Mediatie model

Methoden

Dit onderzoek is een onderdeel van een longitudinaal onderzoek naar sociale mediagebruik onder Nederlandse middelbare scholieren dat februari 2015 gestart is, genaamd Sociale Media en Jongeren. Het huidige cross-sectionele onderzoek maakt gebruik van één meting. Er is gekozen om op middelbare scholen data te verzamelen bij eerste en tweede klassen in de leeftijdsgroep van 12-15 jaar. De vragenlijst is ingevuld door 701 respondenten, verspreid over vier middelbare scholen. Twee respondenten zullen, vanwege vroegtijdige beëindiging van de vragenlijst, geen deel uit maken van de analyses en dus niet worden meegenomen in de resultaten.

Uit Tabel 1 blijkt dat 51.4% van het mannelijke geslacht en 48.6% van het vrouwelijke geslacht is. De meeste respondenten zijn 13 jaar oud, namelijk 48.5%. De respondenten hebben allen een verschillend leerniveau. Er zijn 143 leerlingen (20.4%) van VMBO basis, kader of gemengde leerweg. Daarnaast zijn er 294 leerlingen (41.9%) van VMBO theoretische leerweg en VMBO-HAVO. Tot slot zijn er 264 leerlingen (37.7%) van HAVO, HAVO/VWO en VWO. Daarnaast bleek dat 96.7% van de respondenten van Nederlandse afkomst is. Er werd een online vragenlijst klassikaal afgenomen van ongeveer 45 minuten (grotendeels tijdens de mentoruren) en de resultaten werden anoniem verwerkt. Ouders en de leerlingen zelf zijn geïnformeerd over het onderzoek via de post. Middels passieve informed consent hebben ouders toestemming gegeven om hun kind te laten deelnemen aan het onderzoek. De studenten van de Universiteit Utrecht zijn zelf bij de afnames van de vragenlijst aanwezig geweest op de scholen. Er waren computers beschikbaar gesteld, zodat de leerlingen individueel de digitale enquête konden invullen. De privacy van de respondenten is gewaarborgd, want er is niet naar persoonsgegevens gevraagd.

TABEL 1
Beschrijvende statistiek

Variabele	N	%		N	%
<i>Geslacht</i>	701	100	<i>Opleidingsniveau</i>	701	100
Man (1)	360	51.4	Laag (1)	143	20.4
Vrouw (2)	341	48.6	Midden (2)	294	41.9
			Hoog (3)	264	37.7
<i>Leeftijd</i>	701	100			
11	2	0.3	<i>Etniciteit</i>	701	100
12	207	29.5	Nederlands (0)	678	96.7
13	340	48.5	Niet-Nederlands (1)	23	3.3
14	144	20.5			
15	7	1.0			
16	1	0.1			

Meetinstrumenten

‘Compulsief gebruik van sociale media’ wordt gemeten aan de hand van 9 items die meten of er sprake is van een verslaving aan sociale media. Een aantal voorbeelden van vragen zijn: 1. “Heb je in het afgelopen jaar regelmatig aan niets anders kunnen denken dan aan het moment dat je weer sociale media kon gaan gebruiken?” 2. “Heb je in het afgelopen jaar regelmatig geen interesse gehad in hobby’s of andere bezigheden omdat je liever met sociale media bezig was?” 3. “Heb je serieuze problemen met je ouders, broer(s) of zus(sen) of vrienden gehad door je sociale mediagebruik?” De interne consistentie van deze schaal blijkt hoog te zijn (Cronbach’s alpha = .72).

‘Concentratieproblemen’ (inattention) wordt gemeten aan de hand van de *AVL schaal*, die aandachtsproblemen (9 items) meten (Scholte & van der Ploeg, 2010). Hiermee wordt op een eenvoudige manier getest of er sprake is van gedragsproblemen van ADHD, of in welke mate deze aanwezig zijn. De focus ligt in dit geval op het tekort aan aandacht. Kinderen met een tekort aan aandacht zijn snel afgeleid en vertonen weinig taakgericht gedrag. ‘Concentratieproblemen’ worden in dit onderzoek gemeten aan de hand van de volgende vraag: “Kun je zeggen hoe vaak de volgende dingen bij jou voorkomen?” De respondent wordt gevraagd om 9 uitspraken te beoordelen op een 5-punts schaal met de antwoorden “Nooit”, “Bijna nooit”, “Soms”, “Vaak” en “Heel vaak”. Een aantal voorbeelden van uitspraken zijn: 1. “Ik heb weinig aandacht voor details en maak onnodige fouten”. 2. “Ik heb moeite met het organiseren/plannen van taken en activiteiten”. 3. “Ik ben snel afgeleid of

heb onbelangrijke gedachten". De interne consistentie van deze schaal blijkt hoog te zijn (Cronbach's alpha = .88).

'Hyperactiviteit' (hyperactivity-inattention) wordt gemeten aan de hand van 6 items van de *The Youth Self Report* (Verhulst, van der Ende & Koot, 1997). Deze wordt gebruikt om jongeren hun eigen probleemgedrag en eigen vaardigheden in kaart te laten brengen. 'Hyperactiviteit' wordt in dit onderzoek gemeten aan de hand van de volgende vraag: "Kun je aangeven hoe vaak de volgende dingen bij jou voorkomen?" De respondent wordt gevraagd om 6 uitspraken te beoordelen op een 3-punts schaal, met de antwoorden "Niet waar", "Beetje waar", "Zeker waar". Een aantal voorbeelden van uitspraken zijn: 1. "Ik ben rusteloos, ik kan niet lang stilzitten". 2. "Ik zit constant te wiebelen of te friemelen". 3. "Ik maak af waar ik mee bezig ben. Ik kan mijn aandacht er goed bijhouden". De interne consistentie van deze schaal blijkt hoog te zijn (Cronbach's alpha = .86).

'Schoolprestaties' is op twee manieren gemeten. Ten eerste aan de hand van 3 vragen. Deze items samen worden de **'zelfgerapporteerde schoolprestaties'** genoemd.

Vraag 1: "Hoe tevreden was je met de schoolcijfers van je laatste rapport?" De respondent krijgt 5 antwoordmogelijkheden, namelijk "Helemaal niet tevreden", "Niet zo tevreden", "Niet tevreden, maar ook niet ontevreden", "Wel tevreden" en "Heel erg tevreden".

Vraag 2: "Hoeveel onvoldoendes had je op je laatste rapport" De respondent krijgt 5 antwoordmogelijkheden, namelijk "Geen", "1 onvoldoende", "2 onvoldoendes", "3 onvoldoendes" en "4 of meer onvoldoendes".

Vraag 3: "In vergelijking met de meeste van mijn klasgenoten, haal ik ..... schoolcijfers". De respondent krijgt 5 antwoordmogelijkheden om in te vullen op de lege plek, namelijk "Veel slechtere", "Iets slechtere", "Even goede", "Iets betere" en "Veel betere". De interne consistentie van deze schaal blijkt hoog te zijn (Cronbach's alpha = .75).

Daarnaast heeft één van de middelbare scholen (de school met de meeste deelnemende leerlingen) de gemiddelde cijfers voor examenvakken aangeleverd. Op deze manier kan een goede inschatting gemaakt worden van de schoolprestaties van iedere leerling. Er is dus de beschikking over 'objectieve' cijfers. Dit worden de **'daadwerkelijke schoolprestaties'** genoemd.

Data-analyse

Voordat aan de uitvoering van de analyses werd begonnen, werden de data gecontroleerd op missende data of afwijkende antwoorden (data-cleaning). De analyses binnen dit onderzoek worden uitgevoerd met SPSS 18.

De normaalverdeling van alle variabelen is gecontroleerd en daarna worden descriptieve analyses uitgevoerd. Of 'compulsief gebruik van sociale media' (onafhankelijke variabele) in verband staat met de 'schoolprestaties van jonge adolescenten' (afhankelijke variabele) wordt getoetst door

middel van een lineaire regressie analyse (hypothese 1). Daarnaast wordt het verband tussen ‘compulsief gebruik van sociale media’ en de twee mediators ‘concentratieproblemen’ en ‘hyperactiviteit’ (hypothese 2 en 3) onderzocht. Om een mediatie analyse uit te voeren wordt de 4-stappen methode van Baron & Kenny (1986) gebruikt. Ook hierbij worden lineaire regressie-analyses uitgevoerd. Er wordt dus getoetst of het verband tussen ‘compulsief gebruik van sociale media’ en ‘schoolprestaties van adolescenten’ gemedieerd wordt door ‘concentratieproblemen’ en ‘hyperactiviteit’. Bij alle analyses worden de achtergrondvariabelen geslacht, leeftijd en schoolniveau meegenomen als controlevariabele.

Resultaten

Uit de resultaten in Tabel 2 komt naar voren dat 8.0% van de respondenten verschijnselen vertonen van compulsief gebruik van sociale media. Daarvan blijkt 55.4% van het vrouwelijke geslacht te zijn. Van de 12-jarigen valt 8.7% in de hoogste categorie wat betreft gebruik van sociale media, van de 13-jarigen is dit 8.3% en van de 14-jarigen 5.6%. Vanwege het geringe aantal 15-jarige respondenten kunnen hier geen uitspraken over gedaan worden. Van de laag geschoolden blijkt 18.9% sterk compulsief gebruik te maken van sociale media, voor de leerlingen die op gemiddeld niveau zitten is dit 6.1% en voor de hoog geschoolden is dit 4.2%.

Daarnaast geeft 15.8% van de respondenten aan ‘Best vaak’ of zelfs ‘Heel vaak’ last te hebben van concentratieproblemen. Voor hyperactiviteit liggen deze waarden iets lager, daar gaf namelijk 13.6% aan ‘Best vaak’ of zelfs ‘Heel vaak’ last te hebben van hyperactief gedrag. De respondenten blijken daarnaast zeer tevreden te zijn over hun eigen schoolprestaties, want 50.6% gaf aan een hoge mate van tevredenheid te ervaren wat betreft de zelfgerapporteerde schoolprestaties en 38.8% was redelijk tevreden. Uit de daadwerkelijke schoolprestaties, dat wil zeggen de gemiddelde cijfers voor de examenvakken, blijkt dat slechts 1.4% van de leerlingen gemiddeld een onvoldoende staat en de grootste groep blijkt een gemiddeld cijfer te hebben tussen de 6.5 – 7.4, namelijk 47.9%.

TABEL 2
Beschrijvende statistiek

Variabele	N	%		N	%
<i>Compulsief gebruik van sociale media</i>			<i>Zelfgerapporteerde schoolprest.</i>	690	98.4
	697	99.4	Laag (1 - 2.33)	73	10.6
0x Ja	354	50.8	Midden (2.67 - 3.67)	268	38.8
1x Ja	151	21.7	Hoog (4 - 5)	349	50.6

2x Ja	86	12.3			
3x Ja	50	7.2		<i>Daadwerkelijke schoolprestaties</i>	426 60.8
4x Ja/>4 Ja	56	8.0	4.5 - 5.4		6 1.4
			5.5 - 6.4		71 16.7
<i>Concentratieproblemen</i>	696	99.3	6.5 - 7.4		204 47.9
Nooit (1)	17	2.5	7.5 - 8.4		128 30.0
Bijna nooit (1.1 - 2)	316	45.4	8.5 - 8.8		17 4.0
Soms (2.1 - 3)	253	36.4			
Best vaak (3.1 - 4)	90	12.9			
Heel vaak (4.1 - 4.7)	20	2.9			
<i>Hyperactiviteit</i>	696	99.3			
Nooit (1)	60	8.6			
Bijna nooit (1.1 - 2.2)	271	38.9			
Soms (2.1 - 3)	271	38.9			
Best vaak (3.1 - 4.1)	79	11.4			
Heel vaak (4.1 - 4.9)	11	1.6			
Heel vaak (5)	4	0.6			

Noot: Zelfgerapporteerde schoolprest. = Zelfgerapporteerde schoolprestaties; weergegeven door middel van Likert-schaal

Correlaties

Tabel 3 laat de correlaties tussen de vier controlevariabelen (geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en etniciteit) en de vijf onderzoeksvariabelen (compulsief gebruik van sociale media, concentratieproblemen, hyperactiviteit, zelfgerapporteerde schoolprestaties en daadwerkelijke schoolprestaties) zien. Uit de tabel blijkt dat er een significantie relatie bestaat tussen compulsief gebruik van sociale media en de mediatoren concentratieproblemen en hyperactiviteit. Deze correlaties zijn positief. Daarnaast is er ook een significante relatie tussen compulsief gebruik van sociale media en de afhankelijke variabelen zelfgerapporteerde en daadwerkelijke schoolprestaties. Deze correlaties zijn negatief.

TABEL 3
Intercorrelaties, gemiddelden en standaarddeviaties (SD)

Variabele	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Geslacht	-								
2. Leeftijd	-.087*	-							
3. Opleidingsniveau	.120**	-.065	-						
4. Etniciteit	-.012	.065	-.069	-					
5. Compulsief gebruik soc.m.	.009	-.020	-.320**	.066	-				
6. Concentratieproblemen	.016	.050	-.098**	-.029	.316**	-			
7. Hyperactiviteit	-.081*	.088*	-.002	-.058	.249**	.650**	-		
8. Schoolprestaties (zelfger.)	.185**	-.140**	.102**	-.072	-.146**	-.227**	-.317**	-	
9. Schoolprestaties (daadwer.)	.282**	-.190**	.300**	-.070	-.224**	-.217**	-.297**	.788**	-
Gemiddelden	1.49	3.93	.217	.28	2.00	.220	2.18	3.68	.715
SD	.500	.749	.743	.651	1.282	.770	.798	.860	.732

Noot: soc. m. = sociale media, zelfger. = zelfgerapporteerde, daadwer. = daadwerkelijke

*p < .05. **p < .01

Lineaire regressie analyses

Er is getoetst of compulsief gebruik van sociale media samenhangt met schoolprestaties (zowel zelfgerapporteerde als daadwerkelijke schoolprestaties) en of dit wordt gemedieerd door concentratieproblemen en hyperactiviteit. Hiervoor zijn twee typen lineaire regressieanalyses uitgevoerd. Eén waarbij gekeken wordt naar het verband van compulsief gebruik van sociale media met zelfgerapporteerde schoolprestaties en één naar het verband met daadwerkelijke schoolprestaties. Om te onderzoeken of er sprake is van mediatie werd de methode van Kenny & Baron (1986) toegepast. Vanwege de hoge onderlinge correlaties is hierbij gecontroleerd voor de achtergrondvariabelen geslacht, leeftijd en opleidingsniveau. De variabele etniciteit bleek met geen enkele andere variabele significant te correleren en is daarom niet meegenomen in de analyses.

Uit Tabel 4 blijkt bij stap 1 het verband tussen compulsief gebruik van sociale media en zelfgerapporteerde schoolprestaties, na controle voor de achtergrondvariabelen, significant te zijn. Ook bij stap 2 blijken de verbanden tussen compulsief gebruik van sociale media enerzijds, en concentratieproblemen en hyperactiviteit anderzijds, significant te zijn. Bij stap 3a blijkt, na controle voor concentratieproblemen, dat het verband tussen compulsief gebruik en zelfgerapporteerde schoolprestaties *niet* meer significant is (van $\beta = -.142$ naar $\beta = -.078$).

Bij stap 3b blijkt, na controle voor hyperactiviteit, dat ook hier het verband tussen compulsief gebruik en zelfgerapporteerde schoolprestaties *niet* meer significant is (van $\beta = -.142$ naar $\beta = -.060$).

Aangezien er na controle voor beide mediators géén significante relatie meer bestaat tussen concentratieproblemen en hyperactiviteit, betekent dit dat er sprake is van totale mediatie. Het verband tussen compulsief gebruik van sociale media en zelfgerapporteerde schoolprestaties lijkt volledig te worden verklaard door concentratieproblemen en hyperactiviteit.

TABEL 4

Lineaire regressieanalyse naar verband tussen compulsief gebruik van sociale media en zelfgerapporteerde schoolprestaties

Stap 1 Het verband tussen compulsief gebruik van sociale media en **zelfgerapporteerde schoolprestaties**

	B	SE B	β	R^2	ΔR^2
<i>Achtergrondvariabelen</i>				.055	.055
geslacht	.283	.065	.164**		
leeftijd	-.138	.044	-.118**		
opleidingsniveau	.087	.043	.075*		
<i>Onafhankelijke variabele</i>				.073	.018
compulsief gebruik sociale media	-.095	.026	-.142**		

Stap 2a Het verband tussen compulsief gebruik van sociale media en **concentratieproblemen**

	B	SE B	β	R^2	ΔR^2
<i>Achtergrondvariabelen</i>				.012	.012
geslacht	.048	.059	.031		
leeftijd	.048	.040	.046		
opleidingsniveau	-.101	.039	-.098**		
<i>Onafhankelijke variabele</i>				.104	.091
compulsief gebruik van sociale media	.192	.023	.319**		

Stap 2b Het verband tussen compulsief gebruik van sociale media en **hyperactiviteit**

	B	SE B	β	R^2	ΔR^2
<i>Achtergrondvariabelen</i>				.055	.055
geslacht	-.120	.061	-.075*		

leeftijd	.089	.041	.082*		
opleidingsniveau	.014	.041	.013		
<i>Onafhankelijke variabele</i>				.065	.010
compulsief gebruik van sociale media	.178	.024	.285**		

Stap 3a Het verband tussen compulsief gebruik van sociale media en zelfgerapporteerde schoolprestaties, gecontroleerd voor concentratieproblemen

---

	B	SE B	β	R^2	ΔR^2
<i>Achtergrondvariabelen</i>				.055	.055
geslacht	.283	.065	.164**		
leeftijd	-.138	.044	-.118**		
opleidingsniveau	.087	.043	.075*		
<i>Onafhankelijke variabele</i>				.107	.052
compulsief gebruik van sociale media	-.052	.027	-.078		
concentratieproblemen	-.219	.043	-.196**		

Stap 3b Het verband tussen compulsief gebruik van sociale media en zelfgerapporteerde schoolprestaties, gecontroleerd voor hyperactiviteit

---

	B	SE B	β	R^2	ΔR^2
<i>Achtergrondvariabelen</i>				.055	.055
geslacht	.283	.065	.164**		
leeftijd	-.138	.044	-.118**		
opleidingsniveau	.087	.043	.075*		
<i>Onafhankelijke variabele</i>				.145	.090
compulsief gebruik van sociale media	-.040	.026	-.060		
hyperactiviteit	-.304	.040	-.281**		

Noot: * $p < .05$. ** $p < .01$

Uit Tabel 5 blijkt bij stap 1 het verband tussen compulsief gebruik van sociale media en daadwerkelijke schoolprestaties, na controle voor de achtergrondvariabelen, significant te zijn. Ook bij stap 2 blijken de verbanden tussen compulsief gebruik van sociale media enerzijds, en concentratieproblemen en hyperactiviteit anderzijds, significant te zijn. Bij stap 3a blijkt, na controle voor concentratieproblemen, dat de relatie tussen compulsief gebruik van sociale media en

daadwerkelijke schoolprestaties nog *we/significant* is (van $\beta = -1.59$ naar $\beta = -.121$), dus hier is eventueel sprake van partiële mediatie. Uit de Sobel test (a: .192; b: -.183, SEa: .023; SEb: .044) blijkt dat de standaardfout .0094 is. Om na te gaan of dit effect significant is berekenen we op basis van de puntschatting van het mediatie-effect en de bijbehorende standaardfout een toetsingsgrootte. $z = -.035/.0094 = -3.72$. De waarde van de toetsingsgrootte valt buiten de range $-1.96 - 1.96$, dus er kan geconcludeerd worden dat het mediatie-effect van concentratieproblemen tussen compulsief gebruik van sociale media en daadwerkelijke schoolprestaties significant is. Er kan dus van partiële mediatie gesproken worden.

Bij stap 3b blijkt, na controle voor hyperactiviteit, dat ook hier het verband tussen compulsief gebruik en zelfgerapporteerde schoolprestaties nog *we/significant* is (van $\beta = -.159$ naar $\beta = -.097$). Uit de Sobel test (a: .178; b: -.239, SEa: .024; SEb: .041) blijkt dat de standaardfout .0093 is. Om na te gaan of dit effect significant is berekenen we op basis van de puntschatting van het mediatie-effect en de bijbehorende standaardfout een toetsingsgrootte. $z = -.043/.0093 = -4.62$. De waarde van de toetsingsgrootte valt buiten de range $-1.96 - 1.96$, dus er kan geconcludeerd worden dat het mediatie-effect van hyperactiviteit in de relatie tussen compulsief gebruik van sociale media en daadwerkelijke schoolprestaties significant is. Ook hier kan dus van partiële mediatie gesproken worden.

TABEL 5

Lineaire regressieanalyse naar verband tussen compulsief gebruik van sociale media en daadwerkelijke schoolprestaties

---

Stap 1 Het verband tussen compulsief gebruik van sociale media en **daadwerkelijke schoolprestaties**

	B	SE B	β	R^2	ΔR^2
<i>Achtergrondvariabelen</i>				.190	.190
geslacht	.381	.065	.259**		
leeftijd	-.184	.046	-.177**		
opleidingsniveau	.405	.065	.274**		
<i>Onafhankelijke variabele</i>				.214	.024
compulsief gebruik sociale media	-.107	.030	-.159**		

Stap 2a Het verband tussen compulsief gebruik van sociale media en **concentratieproblemen**

	B	SE B	β	R^2	ΔR^2
--	---	------	---------	-------	--------------

<i>Achtergrondvariabelen</i>				.012	.012
geslacht	.048	.059	.031		
leeftijd	.048	.040	.046		
opleidingsniveau	-.101	.039	-.098**		
<i>Onafhankelijke variabele</i>				.104	.091
compulsief gebruik van sociale media	.192	.023	.319**		

Stap 2b Het verband tussen compulsief gebruik van sociale media en **hyperactiviteit**

	B	SE B	β	R^2	ΔR^2
<i>Achtergrondvariabelen</i>				.055	.055
geslacht	-.120	.061	-.075*		
leeftijd	.089	.041	.082*		
opleidingsniveau	.014	.041	.013		
<i>Onafhankelijke variabele</i>				.065	.010
compulsief gebruik van sociale media	.178	.024	.285**		

Stap 3a Het verband tussen compulsief gebruik van sociale media en daadwerkelijke schoolprestaties, gecontroleerd voor concentratieproblemen

---

	B	SE B	β	R^2	ΔR^2
<i>Achtergrondvariabelen</i>				.188	.188
geslacht	.379	.065	.259**		
leeftijd	-.183	.046	-.176**		
opleidingsniveau	.404	.065	.274**		
<i>Onafhankelijke variabele</i>				.234	.046
compulsief gebruik van sociale media	-.082	.030	-.121**		
concentratieproblemen	-.155	.045	-.154**		

Stap 3b Het verband tussen compulsief gebruik van sociale media en daadwerkelijke schoolprestaties, gecontroleerd voor hyperactiviteit

---

	B	SE B	β	R^2	ΔR^2
<i>Achtergrondvariabelen</i>				.188	.188
geslacht	.379	.065	.259**		
leeftijd	-.138	.046	-.176**		

opleidingsniveau	.404	.065	.274**		
<i>Onafhankelijke variabele</i>				.257	.070
compulsief gebruik van sociale media	-.066	.030	-.097*		
hyperactiviteit	-.214	.042	-.225**		

Noot: *p < .05. **p < .01

Discussie

Het doel van deze studie was te onderzoeken of er een verband bestaat tussen compulsief gebruik van sociale media en de schoolprestaties (zelfgerapporteerd en daadwerkelijk) van jonge adolescenten en na te gaan in hoeverre deze relatie wordt gemedieerd door concentratieproblemen of hyperactiviteit. Uit de resultaten komt naar voren dat wanneer jonge adolescenten compulsief gebruik maken van sociale media, zij lagere schoolprestaties (zowel zelfgerapporteerd als daadwerkelijk) behalen. Daarnaast blijken jonge adolescenten die compulsief gebruik van maken van sociale media meer concentratieproblemen en hyperactiviteit te rapporteren. Tot slot blijkt het verband tussen compulsief gebruik van sociale media en schoolprestaties gemedieerd te worden door zowel concentratieproblemen als hyperactiviteit. In het geval van de zelfgerapporteerde schoolprestaties is daarbij sprake van volledige mediatie en in het geval van de daadwerkelijke schoolprestaties is er sprake van partiële mediatie door concentratieproblemen en hyperactiviteit.

De hoofdhypothese die centraal staat in dit onderzoek, dat er sprake is van een negatief verband tussen compulsief gebruik van sociale media en de schoolprestaties van jonge adolescenten, kan worden bevestigd. Deze hypothese wordt bevestigd voor zowel de zelfgerapporteerde als de daadwerkelijke schoolprestaties.

Uit voorgaand onderzoek kwam al naar voren dat overmatig gebruik van Facebook in verband staat met slechte leerprestaties (Alexander, 2013). Turner et al. (2014) brengen hier tegenin dat vanwege het feit dat sociale media steeds vernieuwen, deze conclusie niet getrokken kan worden. Echter laat dit onderzoek opnieuw zien dat er sprake is van een verband tussen compulsief gebruik van sociale media en de schoolprestaties van jonge adolescenten. Hierbij moet worden vermeld dat alle sociale media zijn meegenomen in dit onderzoek, dus ook de meest recente vormen van sociale media zoals Twitter en Instagram.

De tweede hypothese kan ook worden bevestigd. Concentratieproblemen blijken het negatieve verband tussen compulsief gebruik van sociale media en de schoolprestaties van jonge adolescenten namelijk te mediëren. Voor de zelfgerapporteerde schoolprestaties geldt dat er sprake is van volledige mediatie. Voor de daadwerkelijke schoolprestaties blijkt er sprake van partiële

mediatie te zijn.

Eerder onderzoek liet al zien dat er negatieve gevolgen kunnen zijn van compulsief gebruik van sociale media (Yen et al., 2007). Dit onderzoek heeft naast het verband tussen compulsief gebruik van sociale media en ADHD-symptomen die Yen et al. (2007) onderzocht hebben ook expliciet op concentratieproblemen gefocust, wat het onderzoek vernieuwend maakt. Concentratieproblemen worden met name vergroot door externe stimuli in de omgeving, die voor jonge adolescenten lastig zijn om te negeren. Met name smartphones, onder andere door geluiden en trillingen, hebben een zeer negatief effect op de concentratie van individuen (Becker et al., 2013). Daarnaast hebben adolescenten volgens Casey et al. (2008) nog geen volledig volgroeide prefrontale cortex, waardoor ze moeite hebben hun gedrag te reguleren en minder goed nadenken over de consequenties van dit gedrag. Door de afleiding van sociale media zouden jongeren zich moeilijk kunnen focussen op hun schooltaken. Dit alles is in overeenstemming met bevindingen in dit onderzoek die impliceren dat er een verband is tussen compulsief gebruik van sociale media en de concentratieproblemen van jonge adolescenten.

De laatste hypothese kan ook worden bevestigd. Hyperactiviteit blijkt het negatieve verband tussen compulsief gebruik van sociale media en de schoolprestaties van jonge adolescenten namelijk te mediëren. Voor de zelfgerapporteerde schoolprestaties geldt dat er sprake is van volledige mediatie. Voor de daadwerkelijke schoolprestaties blijkt er sprake van partiële mediatie te zijn.

Eerder onderzoek heeft laten zien dat door een 'overload' aan berichten die adolescenten binnenkrijgen hun gedrag lastig te reguleren is, waardoor hyperactiviteit aangewakkerd zou kunnen worden (Klorer, 2009). In het onderzoek van Klorer (2009) ligt echter uitsluitend de focus op een overvloed van 'text messages' wat mogelijk in verband staat met hype reactief gedrag. Het verband tussen sociale media en hyperactiviteit, wat in dit onderzoek getoetst is, kan daarom als vernieuwend gezien worden. Sociale media, met name via de smartphone, versterken hyperactief gedrag. Zelfs 's nachts proberen jongeren op de hoogte te blijven van berichtjes, foto's of filmpjes die binnenkomen op hun mobiele telefoon. Daarnaast blijkt ook Facebook voor veel stress te zorgen bij jonge adolescenten (Campisi et al., 2012). Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat er een positief verband is tussen compulsief gebruik van sociale media en hyperactiviteit. Dit verband is bijna net zo groot als het verband tussen compulsief gebruik van sociale media en concentratieproblemen.

Omdat uitsluitend cross-sectionele data zijn verkregen kan niet volledig van mediatie gesproken worden. In principe zouden hiervoor namelijk drie metingen gehouden moeten zijn. Daarnaast konden er vanwege de cross-sectionele data geen causale verbanden onderzocht worden. Hierdoor zijn oorzaak en gevolg van het probleem niet aan te wijzen. Om hierachter te komen zou longitudinaal onderzoek uitgevoerd moeten worden en pas dan kunnen er concrete adviezen

gegeven worden met betrekking tot het compulsieve gebruik van sociale media en de gevolgen hiervan. Daarom moet er voorzichtig omgegaan worden met de generaliseerbaarheid van de resultaten.

Op dit moment kunnen dus niet de richtingen van de verbanden aangegeven worden. De mogelijkheid bestaat namelijk dat de verbanden ook andersom kunnen gelden. Slechte schoolprestaties zouden mogelijk ook voor een toename van compulsief gebruik van sociale media kunnen zorgen. Echter worden de gestelde verbanden in dit onderzoek als de meest logische verbanden gezien.

De meeste resultaten zijn gebaseerd op zelfrapportages, waardoor er mogelijk sprake kan zijn van over- of onderrapportage. Eén leerling gaf aan dat sommige vragen erg gevoelig waren, bijvoorbeeld vanwege de persoonlijke levenssituatie van een respondent. Hierdoor is het mogelijk dat antwoorden niet helemaal naar waarheid zijn ingevuld.

Daarnaast heeft dit onderzoek gefocust op het compulsieve gebruik van alle sociale media samen, wat betekent dat wanneer naar één specifieke vorm van sociale media gekeken wordt dit andere resultaten zou kunnen opleveren. Het is aan te raden om steeds weer innovatief onderzoek te doen naar de rol van sociale media in het leven van jonge adolescenten, omdat steeds weer nieuwe vormen van sociale media ontstaan en deze ook verschillende resultaten zouden kunnen opleveren.

Ook moet worden vermeld dat de resultaten van de daadwerkelijke schoolprestaties, gemeten door gemiddelde rapportcijfer voor de examenvakken, slechts bij één school verkregen zijn en daardoor mogelijk minder representatief zijn. Om de generaliseerbaarheid te vergroten zouden meer scholen in het hele land benaderd kunnen worden voor deelname aan het onderzoek. In dit onderzoek zijn met name leerlingen van scholen uit de regio Nijmegen onderzocht. Daarnaast ligt het percentage allochtonen die aan het onderzoek hebben deelgenomen heel laag, wat betekent dat de respondenten voornamelijk van 'witte' scholen afkomstig zijn.

Gezien het feit dat dit onderzoek impliceert dat compulsief gebruik van sociale media in verband staat met lagere schoolprestaties van jonge adolescenten zou er meer aandacht moeten komen voor de gevaren die het excessieve of compulsieve gebruik van sociale media met zich meebrengen. Jongeren en hun ouders zouden zich hiervan bewuster moeten worden en deze bewustwording zou vergroot kunnen worden door educatie op het gebied van sociale media op middelbare scholen. Een voorbeeld hiervan kan een voorlichtingsdag voor leerlingen en hun ouders zijn. Ouders zouden daarnaast te allen tijden goed in contact moeten blijven met hun kinderen wat betreft internetgebruik, al vanaf jongs af aan (Barreto & Adams, 2011). Voor sociale media geldt natuurlijk hetzelfde, zeker omdat het gebruik van sociale media schoolprestaties lijken te ondermijnen.

Dit onderzoek is het eerste onderzoek dat volledig gefocust heeft op de mediërende rol van concentratieproblemen en hyperactiviteit wat betreft het verband tussen het compulsieve gebruik van sociale media en schoolprestaties van jongeren. Daarnaast draagt het bij aan de bestaande kennis over sociale media en met name kennis over de mogelijke negatieve gevolgen van compulsief gebruik van sociale media. Het is onderzoek is innovatief, omdat er nog beperkt onderzoek gedaan is op dit gebied. Concluderend kan gesteld worden dat het uiterst belangrijk is om op de hoogte te blijven van wat de huidige ontwikkelingen van sociale media teweeg kunnen brengen bij jonge adolescenten, zowel in het heden als in de toekomst.

Referentielijst

- Alexander, C. M. (2013). Facebook usage and academic achievement of high school students: A qualitative analysis. *Humanities and Social Sciences*, 74 (2).
- Baretto, S., & Adams, S. (2011). Digital technology and youth: A developmental approach. *The Brown University Child and Adolescent Behavior Letter*, 27 (6), 1-6.
- Barry, T. D., Lyman, R. D., & Klinger, L. G. (2002). Academic Underachievement and Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder: The Negative Impact of Symptom Severity on School Performance. *Journal of School Psychology*, 40 (3), 259-283.
- Becker, M. W., Alzahabi, R., & Hopwood, C. J. (2013). Media multitasking is associated with symptoms of depression and social anxiety. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16 (2), 132-135.
- Best, P., Manktelow, R., & Taylor, B. (2014). Online communication, social media and adolescent wellbeing: A systematic narrative review. *Children and Youth Services Review*, 41 (8), 27-36.
- Brubaker, E. (2013). The Relationship Between Facebook™ Activity and Academic Performance Among African American Students. *Humanities and Social Sciences*, 74 (8), 9-24.
- Bulck, van den, B. J. (January 01, 2007). Adolescent use of mobile phones for calling and for sending tekst messages after lights out: results from a prospective cohort study with a one-year follow-up. *Sleep*, 30 (9), 1220-1223.
- Cabral, J. (2011). Is Generation Y Addicted to Social Media? *The Elon Journal of Undergraduate Research in Communications*, 2 (1), 5-14.
- Campisi, J., Bynog, P., McGehee, H., Oakland, J. C., Quirk, S., Taga, C., & Taylor, M. (2012). Facebook, stress, and incidence of upper respiratory infection in undergraduate college students. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 15, 675-681.
- Casey B.J., Jones, R.M., & Hare, T.A. (2008). The Adolescent Brain. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1124, 111-126.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2012). <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/vrije-tijd-cultuur/publicaties/artikelen/archief/2012/2012-060-pb.htm>

Centraal Bureau voor de Statistiek (2013). <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/vrije-tijd-cultuur/publicaties/artikelen/archief/2013/2013-3907-wm.htm>

Chang, T.-S., & Hsiao, W.-H. (2014). Time Spent on Social Networking Sites: Understanding User Behavior and Social Capital. *Systems Research and Behavioral Science*, 31 (1), 102-114.

Coleman, J. S. (1988). *Social capital in the creation of human capital*. Chicago: University of Chicago Press.

Greco, C. (2013). The new generations and the addictions to technology. *European Journal of Science and Theology*, 9 (1), 99-110.

Huang, H. (2014). *Social media generation in urban China: A study of social media use and addiction among adolescents*.

Kietzmann, J. H., Hermkens, K., McCarthy, I. P., & Silvestre, B. S. (2011). Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media. *Business Horizons*, 54 (3), 241-251.

Kim, H. (2013). Exercise rehabilitation for smartphone addiction. *Journal of Exercise Rehabilitation*, 9 (6), 500-505.

Klorer, P. G. (2009). The Effects of Technological Overload on Children: An Art Therapist's Perspective. *Art Therapy: Journal of the American Art Therapy Association*, 26 (2), 80-82.

Lee, E. B. (2015). Too Much Information: Heavy Smartphone and Facebook Utilization by African American Young Adults. *Journal of Black Studies*, 46 (1), 44-61.

Livingstone, S., & Brake, D. R. (2010). On the Rapid Rise of Social Networking Sites: New Findings and Policy Implications. *Children & Society*, 24 (1), 75-83.

- O'Keeffe, G. S., & Clarke-Pearson, K. (2011). Clinical report - The impact of social media on children, adolescents, and families. *Pediatrics*, *127* (4), 800-804.
- Scholte, E. M., & van der Ploeg, J. D. (2010). *ADHD-vragenlijst AVL*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum
- Stavropoulos, V., Alexandraki, K., & Motti-Stefanidi, F. (2013). Recognizing internet addiction: Prevalence and relationship to academic achievement in adolescents enrolled in urban and rural Greek high schools. *Journal of Adolescence*, *36* (3), 565-576.
- Turner, J. S., & Croucher, S. M. (2014). An examination of the relationships among United States college students' media use habits, need for cognition, and grade point average. *Learning, Media and Technology*, *39* (2), 199-214.
- Verhulst, F.C., Ende, J. van der, & Koot, H. M. (1997). Youth Self-Report (YSR). Rotterdam: Sophia Kinderziekenhuis / Erasmus MC.
- Watkins, S. C. (2009). *The young and the digital: What the migration to social-network sites, games, and anytime, anywhere media means for our future*. Boston: Beacon Press.
- Wu, A. M. S., Cheung, V. I., Ku, L., & Hung, E. P. W. (2013). Psychological risk factors of addiction to social networking sites among Chinese smartphone users. *Journal of Behavioral Addictions*, *2* (3), 160-166.
- Yen, J. Y., Ko, C. H., Yen, C. F., Wu, H. Y., & Yang, M. J. (2007). The Comorbid Psychiatric Symptoms of Internet Addiction: Attention Deficit and Hyperactivity Disorder (ADHD), Depression, Social Phobia, and Hostility. *Journal of Adolescent Health*, *41* (1), 93-98.

Bijlagen

Meetinstrument:

Compulsief gebruik van sociale media

Sociale Media Verslaving

Denk bij het beantwoorden van de volgende vragen aan jouw ervaringen met het gebruik van *sociale media* (zoals WhatsApp, SnapChat, sociale netwerksites zoals Facebook, Twitter, Instagram, Google+, Pinterest, en forums en weblogs) in het afgelopen jaar. Beantwoord de vragen zo eerlijk mogelijk.

Heb je in het afgelopen jaar..

Nee

Ja

...regelmatig aan niets anders kunnen denken dan aan het moment dat je weer sociale media kon gaan gebruiken?

...je regelmatig ontevreden gevoeld omdat je meer tijd aan sociale media had willen besteden?

...je vaak rot gevoeld als je geen sociale media kon gebruiken?

...vaak sociale media gebruikt om niet aan vervelende dingen te hoeven denken?

...vaak stiekem sociale media gebruikt?

...regelmatig geen interesse gehad in hobby's of andere bezigheden omdat je liever met sociale media bezig was?

...geregeld ruzie gekregen met anderen door jouw sociale mediagebruik?

...niet kunnen stoppen met het gebruik van sociale media, terwijl anderen zeiden dat je dit echt moest doen?

...serieuze problemen met je ouders, broer(s) of zus(sen) of vrienden gehad door je sociale mediagebruik?

Meetinstrument:

Concentratieproblemen

Gevoelens en gedachten

Nu komen er uitspraken over je gevoelens en gedrag.

Kun je zeggen hoe vaak de volgende dingen bij jou voorkomen?

	Nooit	Bijna nooit	Soms	Best vaak	Heel vaak
Ik heb weinig aandacht voor details en maak onnodige fouten.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb moeite om een langere tijd de aandacht bij taken of activiteiten te houden.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik lijk niet te luisteren naar hetgeen tegen mij gezegd wordt.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik volg aanwijzingen niet op of maak opdrachten niet af.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb moeite met het organiseren/plannen van taken en activiteiten.	☐	☐	☐	☐	☐

Kun je aangeven hoe vaak de volgende dingen bij jou voorkomen?

	Nooit	Bijna nooit	Soms	Best vaak	Heel vaak
Ik vermijd taken die langere inspanning vragen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik raak dingen kwijt die nodig zijn voor taken of activiteiten op school of thuis.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben snel afgeleid of heb onbelangrijke gedachten.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben vergeetachtig bij dagelijkse bezigheden.	☐	☐	☐	☐	☐

Meetinstrument:

Hyperactiviteit

Kun je aangeven hoe vaak de volgende dingen bij jou voorkomen?

	Nooit	Bijna nooit	Soms	Best vaak	Heel vaak
Ik beweeg met handen en voeten of wiebel heen en weer op de stoel.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb moeite met blijven zitten als dat van mij verwacht wordt (bijvoorbeeld in de klas).	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben voortdurend in beweging, alsof ik 'door een motor word aangedreven'.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik praat aan één stuk door.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel me onrustig of rusteloos.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb moeite om te ontspannen in mijn vrije tijd of rustig te spelen.	☐	☐	☐	☐	☐

Meetinstrument:

Zelfgerapporteerde schoolprestaties

Jij en je school

De laatste vragen gaan over je schoolprestaties.

Hoe tevreden was je met de schoolcijfers van je laatste rapport?

- Helemaal niet tevreden
- Niet zo tevreden
- Niet tevreden, maar ook niet ontevreden
- Wel tevreden
- Heel erg tevreden

Hoeveel onvoldoendes had je op je laatste rapport?

- Geen
- 1 onvoldoende
- 2 onvoldoendes
- 3 onvoldoendes
- 4 of meer onvoldoendes

Welk antwoord past het beste bij jouw situatie?

In vergelijking met de meeste van mijn klasgenoten, haal ik..... schoolcijfers.

- Veel slechtere
- Iets slechtere
- Even goede
- Iets betere
- Veel betere